

Vprašanje je, ali je plošča z obsodbo Jezusa Kristusa zgodovinsko resnična, ali je potvora iz poznejših dob. Zanimiva je motivacija obsodbe.

Ali pa bi se Kristusu dandanašnji čas bolje godilo, ako bi nastopil zoper bogatine in pobožne farizeje naše dobe?

Na to vprašanje se glasi odgovor: Ne!

Slovenska Šolska Matica.

(Malo kritike in nasvetov.)

Ne vem, če se je kdo bolj nego jaz razveselil ustanovitve Slovenske Šolske Matice. Doslej smo se morali vedno zatekati k tuji pedagoški literaturi, ker svoje domače res nismo imeli. A sedaj naj dobivamo vse to doma, redno vsako leto, za cen denar! Zato ne moremo dovolj hvaležni biti prezasluznemu gospodu ravnatelju Schreinerju, ki nam je ustanovil to prekornost podjetje. In če Vaših zaslug na merodajnih mestih počejte uvideti, bodite prepričani, gospod ravnatelj, slovensko učiteljstvo Vam jih v polni meri priznava.

Ker pa je vsakemu dobremu podjetju koristna izpopolnitev, zato mi naj bodo dovoljene sledeče pripombe:

1. **Publikacije.** Ne vem, ali ima odbor kakšen smotreni književni program, program namreč, ki bi mu kazal že za več let naprej pot, ki jo hoče hoditi, da čim prej povzdigne slovensko šolstvo. Dozdeva se mi, da Matica objavlja stvari, ki ji slučajno pridejo pod roko. Takšen vtisk so napravila name poročila o odborovih sejah: a tudi dejstvo, da nam Matica ponuja v nekaterih letih več znanstvenih kakor pedagoških knjig, da sklepate na to. Ko bo Matica dovršila izdajo najpotrebnejših knjig za učitelje, potem bomo hvaležni sprejemali tudi te vrste knjige.

Za sedaj pa najbolj rabimo dobre metodike in pa realne knjižnice, to je zbirke učne snovi za ljudsko šolo.

Matica izdaja že 11 let svoje publikacije. V teh 11 letih nam je podarila le dve metodiki, tretja pa je prispela do 3. šolskega leta. V tem oziru bi želeli pospešenih korakov. Osebito o risanju nam je zaradi novih popolnoma predelanih učnih načrtov treba takšnega vodila. Zmožnega strokovnjaka, ki se lahko z njim ponašamo, pa tudi imamo, in to je g. profesor Schmorranzer.

V realni knjižnici bi se naj v prvi vrsti oziralo na predmete, katerih spisi v slovenski javnosti niso tako lahko dobiti. Čudil sem se tedaj, da je Matica začela z izdajo zgodovinske učne snovi, ko se Staretova zgodovina dobi na vsaki šoli.

Bolj so nam sedaj potrebne knjige z zemljepisno in prirodopisno snovjo. Prav umestno je odbornik g. ravnatelj Bežek že na občnem zboru leta 1910. omenil, da se naj pospeši izdaja učne snovi in da je sedaj najbolj nujno zemljepisje. V poročilu za leto 1907 pa se bere: za leto 1908. se nam ponuja prirodopisna ali prirodoslovna učna snov, za leto 1909. pa zemljepisna snov. A danes se nismo dobili ne te, ne one. Iz prirodopisa imamo sicer lepe Erjavčeve knjige, a niso nam tako lahko pristopne; za prirodoslovje nam za prvo silo zadostuje Schreinerjeva »Fizika«.

Kakor čitamo v lanskem letnem poročilu, nas hoče Matica letos obdariti z botaniko ravn. Julija Glowackega, ki bo obsegala do 30 tiskanih pol (3-4 zvezke). Vesel sem te knjige, ker se pečam že več let z botaniko, a tako potrebna nam za sedaj ni, kakor zgoraj omenjene in še mnogo drugih knjig. V silo nam rabi Cilensček, kdor pa hoče kaj boljšega, naj si omisli najnovije delo: Macher, Botanika za višje razrede srednjih šol. (4.50 K).

Toliko o književnem programu.

2. **Denarna zadeva.** Matica je navezana skoraj izključno na članarino svojih udov. Redka so darila posojilnic, večjih ustanov in volil pa do sedaj še ni. Da ima Matica večje dohodke, bi izvrševala tem hitreje in popolneje svoj književni program. Ker pa jih ni, zato mora biti na vseh koncih in krajih varčna.

Matica plačuje svojim pisateljem po 40 K od tiskane pole in po 15 do 30 K pa urednikom. Ker pa ima vsaka knjiga po 1 do 2 urednika, presega honorar urednikom onega pisateljem. Res je, da več oči več vidi in dobro je za nas, da dobimo dvršene knjige v roke. A večina pisateljev nam jamči že s svojo inteligenco, da njih delo ne bo rabilo posebnega urednika, še manj pa dveh. Naj bi se rajši povišal honorar pisateljem, a jezikovne in stvarne korekture, ki jih je zakrivil pisatelj sam, naj se izvrše na pisateljev račun. Tako dela tudi bogata Mohorjeva družba, ki že po svojih pravilih odteguje pisateljem za spise, ki jim je treba pred natiskom še poprave ali olike v besedi, pri vsaki poli po 4 do 8 K.

Matica je do sedaj izdala 25 knjig, ki so rabile 38 urednikov!

Tudi iz prejšnjih letnikov bi lahko Matica imela več dohodkov. Mladim učiteljem je treba izpopolniti Maticne knjige. A Matica je posameznim zvezkom nastavila previsoko ceno. Določba, da se oddajajo stalnim članom tudi prejšnji celotni letniki za navadno letnino 4 K in da dobe člani posamezne prejšnje knjige in snopiče za polovico prodajalne cene, ta določba bo menda malo komu znana.

Glede cene naj še opomnim, da je tudi nesorazmerna. Lauterjeve metodike 1. snopič obsega skoraj 8 pol (7 in pol) in mu je nastavljeni prodajalna cena 2 K 50 vin. Drugi in tretji snopič obsegata le po 4 tiskane pole, a cena jim je ista. V tem oziru bo tudi treba malo več doslednosti.

3. **Poverjeništvu.** Poverjeniki so duša vsakega društva; oni so podobni vodi na mlinu. Ako zaostane njih delo, nastopi tudi suša v društveni blagajni. Zato bi se naj poverjeniški posel dobro organiziral in naj bi se izbirale za poverjenike osebe, ki jim je procvit društva res pri srcu. Vsak poverjenik bi moral biti odgovoren, da doseže vsaj 75% učiteljstva v njemu izročnem poverjeniškem okolišu. Zato bi nujno predlagal, naj se zraven sedanjega skupnega števila pristavi tudi števila v odstotkih. Na pr. 67 = 80%. To bi marsikatero poverjenika vzpodbudilo k marljivejšemu delu. Ako pa pade število pod 50%, naj se navede vzrok tako majhnega uspeha.

Jako slabo izpričevalo o poverjeniški marljivosti pa si da oni poverjenik, ki niti sam ni ud Matice. Tudi teh je več, a njih imena za sedaj zamolčim. Tak poverjenik si pač ni svest prevzete dolžnosti. Kako more tak poverjenik svoje tovariše in tovarišice vnemati in navduševati za stvar, ki jo sam zametuje in prezira. S takšnim poverjenikom bi naj Matica napravila kratak proces: učiteljsko društvo naj predlaga drugega, marljivejšega.

Tudi jaz sem poverjenik. Vem, kako težko je pri sedanjih mizerijah pridobiti večino učiteljstva k Matici. A če podrezaš in poprosiš z dopisnico po dva do trikrat, nazadnje vendar dosežeš svoj namen. Vedi, da marsikateri tvojo prvo opozoritev prezre, vede ali nevede.

4. **Čas razpošiljatve.** Matica nam obljublja svoje publikacije navadno že pred Božičem. Čuditi se tedaj moramo, da odbor vabi še sredi februarja k pristopu, ker se bo imenik začel prihodnji teden tiskati. S takšnim zavlačevanjem se otežuje poverjeniški posel pri redno plačujočih udih. Tudi tukaj je treba redu. Boljše nič obljublja, a gotovo dati!

5. **Izpodbuda.** Od vas, dragi tovariši, je odvisno, da se naše edino pedagoško društvo lepo razvija. Pristopajte polnoštevilno in pridobivajte tudi druge interese za naše podjetje. Osebito vsaka šola bi morala hraniti v učiteljski biblioteki po en izvod vsake knjige za poznejše učiteljstvo. Na delo tedaj!

J. K.

Moje prvo službovanje.

Govoril na učiteljskem večeru dne 1. marca 1913 v Narodnem domu v Ljubljani Fran Črnagoj.

Nekdaj smo imeli tu v beli Ljubljani redno učiteljske zabavne večere. Ob tistih večerih se je shajalo skoro vse ljubljansko učiteljstvo, moško in žensko, in vsak član je imel dolžnost, da je prinesel s seboj, če že nič drugega, vsaj zvrhano mero dobre volje za smeh. Kdor pa je mogel, je prinesel s seboj tudi pisano razpravo, smešno ali resno, da jo je podal svojim tovarišem, ki so jo vzeli za dobro, ne da bi jo dejali na preveč kritično rešeto.

Vsi smo bili dobre volje — in zakaj tudi ne? Mladi smo bili — pa smo se radi smejali pa radi kaj prešernega skovali, saj nam je bila le malenkost, da smo napravili iz drobnega komarja bujno sliko debelega slona.

Pa tisti časi so minili! V delu smo se ubili, ubili osebito v onem postranskem delu, ki ga naklada vsakteremu izmed na skrb za ljudi — skrb za obstanek. Pa še nekaj je: Razdvojeni smo — in nikogar ni, ki bi nas družil, nikogar, ki bi nam privoščil veselo uro!

V tistih dneh so bili celo nadzorniki tisti, ki so nas navduševali za slogo in so nas animirali za učiteljske večere in so se tistih večerov tudi vedno udeleževali pa se z nami veselimi sami radovali — prav kakor da so sami tudi ljudje!

In danes? — Nikogar ni, ki bi nas v težkih dneh dvigal! Skoraj se zdi, da se naše potrtosti vesele tisti, ki bi nas morali dvigati!

Ali je tedaj čudo, če je odbežal ves humor? Ali je čudo zato, da se vrši naš prvi letošnji učiteljski sestanek šele ob koncu zime in še to le na željo vas — mladih tovarišev?

V vas vse vre in kipi — vi bi prevračali danes gore, in zato bi bilo bolj na mestu, da nastopite vi, da nas zabavate.

Zabave tedaj od nas ne morete zahtevati in je tudi ne pričakujete. Mi vam moremo dati le resnosti!

Zato mi je bilo težko, ko sem izbiral tvarino, o kateri naj bi danes govoril, da naj zadostim pouku in zabavi. In zdelo se mi je najprimernejše, če si pokličem v spomin prvi dve leti svojega učiteljstva, ko sem služboval pri Sv. Gregorju nad Sodražico. Prvo službovanje ostane vsakomur najbolj živo v spominu, ker v njem se šele pravzaprav izvrši preobrazba iz učiteljskega kandidata v pravega učitelja.

»Rekrutenabteilung« je to, ki jo mora vsak učitelj predelati, eden z večjimi, drugi z manjšimi težavami — na enorazrednicah, celo brez vsakega svetovalca, ki bi dobrodošel pa če bi bil to še tako siten korporal.

Naj podam tedaj tudi jaz svoje rekrutno izvežbanje — bolj sliko svojega prvega šolskega življenja. Ako odpade kako dobro zrno za vas, mlade tovariše, sem dosegel svoj namen.

Letos bo minilo 28 let, kar sem bil zapustil ljubljansko učiteljske. Praznih rok — praznih žepov sem stopal na svoje prvo službovanje k Sv. Gregorju, pa sem bil vendar toliko bogatejši kakor danes, ker je bila moja takrat še vsa mladost. Kaj me je skrbelo takrat bodočnost, kaj pouk v šoli in kaj nadzornik! To vse so mi bile reči, ki so me skrbele presneto malo — saj lepa bodočnost mi je bila zagotovljena, ker 1. sem imel v žepu dekret, da sem res od nog do glave učitelj, v šolskih postavah po § 55., ki me bo zvesto varoval gmotnih skrbi; 2. sem imel za pouk v šoli skrbno spisane preparacije iz ljubljanske vadnice, ki mi zagurajo v šoli uspeh in 3. nadzornik — da, no! — nadzornik mi je bil pa še najbolj zasiguran. Ta mi prav gotovo ne odide, in bal se ga pa tudi nisem prav nič, ker sem bil mlad fant in kot tak se še hušjih stvari nisem ustrašil, nikar pa nadzornika. Sploh pa so bili nadzorniki tistih dni taki, da se ni od nobenega šlišalo, da bi bil kateri kakega učitelja živega požrl. Vrhutega sem si pa mislil, da bo nadzornik v meni takoj spoznal bistro glavico, in bo še občudoval moje uspehe v šoli, zato mi pa strahu res ni treba imeti pred njim!

Pa sem tedaj s pogumom nastopil svojo prvo službo na »Slemenih«. Kakor kak velik sem se oprjel pouka. Najmanj uro pred poukom sem že sedel v šolski sobi pa prebiral hospitacijske slike za tisti dan. Uporabljal sem vestno vseh pet formalnih stopenj, uporabljal koncentracijo in vse finese izličkane učne slike in tako sem vozil z vsem ognjem ves prvi kvartal in na nadzornika prav nič mislil.

Ob sklepu kvartala pa sem z grozo zapazil, da ne pridem nikamor naprej in da še tisto ubogo malo, kar sem vzel čitanja, računanja in pisanja, kaže sumljivo slabe uspehe. Takrat se mi je v sanjah prvič prikazal strogi nadzornik, in ko sem se prebudil, sem si otiral težke potne srage s čela...

Odtedaj pa mi je nadzornik vedno češče stopal pred oči, grelo me je vedno bolj, kaj bo z uspehi, in vedno bolj sem začel iskati pri pouku pravega pota.

Kaj morda ni bil pot, ki so mi ga naznali v pripravnici, pravi pot? O da — to je bil pravi pot za ljubljansko vadnico, ne pa za vaško enorazrednico. Ta se namreč od vadnice v marsičem precej razlikuje!

V vaški enorazrednici je treba računati s tem, da so klopi prenapolnjene, da so med učenci mnogokrat tudi slabiči, ali celo idioti in da je zaradi vremenskih in drugih neprilik učilnica čestokrat prazna.

Zavedel sem se tedaj tudi jaz, da so učne slike z vadnice tako nebeško vzorne, da morejo meni ubogemu zemljanu služiti le kot nekaj nedosegljiv višek popolnosti, ki si ga pa privoščim le o svetih časih in na drugih učnih mestih.

Ravno o pravem času sem se še tega zavedel, da sem se obvaroval pred popolnim polomom. Odslej sem se ogibal vseh nebitnih fines in sem se vrgel edino na praktično stran pouka. Čitali smo, računali, pisali in peli — pa še peli, pisali, računali in čitali — in kmalo se mi ni bilo več bati nadzornika, ker vedel sem jaz, da gre vse kakor po maslu in vedeli so to tudi ljudje.

Ni bilo namreč redkokrat, da sem imel kmetiškega nadzornika v šoli. Sam sem vabil ljudi — to se pravi le može, da ne bo kakih sumničen! — da pridejo k meni v šolo — kdor in kadar kdo hoče. Dandanes imamo na vratih tablico: Med poukom prepovedan vstop. Seveda, to je uzorno in v velikih mestih gotovo primerno, ker tu bi znal res vsak hip kdo nadlegovati učitelja.

Drugače je to na kmetih. Delaven vaščan pride v šolo takrat, kadar ga pot mimo prinese in še takrat nerad. On ne gleda na uro, ki je največkrat nima — in ako ga zapodim takrat, ko je ravno tu,

četudi med poukom, ga k meni nikdar več ne bo, če ga še tako vabim.

Tedaj, jaz sem vabil ljudi, vabil kar naravnost, da prisostvujejo pouku. Imel sem tu namen, da naj se starši sami prepričajo o mojem delu, pa tudi o mojem trpljenju v šoli. Da bi me bili pri pouku ženirali? I — kako neki! Če sem imel prenesti nadzornikovo kritiko, bom prenesel tudi kritiko preprostega vaškega moža.

Pa sem storil prav! Ljudje vse fare so nakrat znali, kako sem »golant pa priden, pa fejš, pa prijazen, pa kako da otroci znajo.« In veseli so bili mene Slemenici in jaz Slemencev.

Kako smo se razumeli, naj pokaže to-le: Ne ena svatba ni smela miniti brez mene. Pa sem se tudi vsake udeležil. In zakaj tudi ne? Saj sem imel takrat najlepšo priliko, da izpregovorim besedo s tem in onim, šaljivo in resno.

In izpregovoril sem marsikatero! Pel sem z njimi in plesal in pil... o ne, pil pa ne! Pel sem z njimi veliko, plesal prav malo — najraje z ženskami v kanonični starosti (znal sem namreč plesati le prav slabo!), pil pa nisem skoraj nič.

Takrat ni bilo sicer abstinenčnega gibanja, a jaz sem bil vendar zapisan v družbo treznosti, četudi le sam pri sebi, to pa zato, ker mi za vino res ni ostajalo prav nič denarja. Pa sem si mislil: »Če ga za svoje denarje ne moreš piti, za druge ga tudi ne boš!« In tako sem storil! Na vsaki svatbi sem torej bil, a pil nisem skoraj nič — in vse leto pač nisem popil 5 l vina v kljub temu, da so mi ga usiljevali od vseh strani.

In mislim, da sem storil prav, ker četudi so mi ga nudili iz dobre volje, vendar bi mi ga bil znal kdo pozneje oponašati ali pa celo s prstom kazati name, ako bi se bil upijal. Takrat pa bi bil izgubil kakor kafra ves ugled, ki sem si ga bil pridobil doslej z marljivostjo.

»Ländlich — sittlich!« Zato se pa nisem prav nič zgražal in nisem kričal, ko se odpro v prvem letu mojega službovanja sredi zime nekoč ob 2. uri popoldne vrata učilnice in noter prikolovrati — kdo? — godec Burc z Gašpinovega, pa meni in učencem v veselje raztegne svoj meh, da je dajal glasu, kar je moglo iz njega!

Nisem se namreč odzval vabilu na svatbo takoj opoldne, ker sem imel pouk tudi popoldne. Po mnenju Slemencev bi bil pa moral otroke takoj, ko pridejo v šolo, zapoditi domov. Zato so poslali pome vaško »regimentmuziko«.

Lahko bi bil jaz zarentačil in vrgel usiljivega kapelnika po vseh paragrafihi skozi vrata pa ga še naznanil okr. šolskemu svetu zaradi žalitve urada — kaj ne! Pa čemu neki? On je vendar hotel meni dobro in je napravil učencem velikansko veselje, kar je kazal presrčni smeh navzočih otrok.

»Napol smeje, napol renče« sem se upiral sirenskimi glasovom plemenitizacije, a glasnik tiste se je umaknil iz šolske sobe šele, ko sem mu s sveto besedo za-trdil, da spustim otroke že čez čert ure domov, sam pa pridem takoj tja — kar sem tudi res storil.

No, pa ne mislite, da je bil greh velik, četudi bi utegnil biti kdo v današnjih dneh zaradi enakega že obešen. Zaradi snežnih zametov je bilo namreč v šoli samo kakih 12 otrok namesto 60, in se res ni izplačalo biti zaradi teh v šoli, kakor mi je za-trjeval omenjeni Burc, ki je imel sploh prav praktične pojme.

Resno bi pa svaril vas, mlade tovariše, da si kdo drzne kaj takega v današnjih dneh! Niso več taki časi, kot so bili nekdanj. Ako je bil v tistih dneh učitelj na svojem mestu in je dosegal v šoli uspehe, kakršni so bili razmeram primerni, si je lahko dovolil kaj takega, kakor sem vam ravno povedal. Dandanes pa ne sme storiti kaj enakega tudi najboljši učitelj, ker preže nanj od vseh strani volčje, kdaj ga raztrgajo.

Takratne razmere so bile lepše kot danes. Prosto smo se gibali, prosto se šalili in uganili marsikatero, ne da se nam je bilo bati, da jo ponese kdo takoj gorko na nos komu, ki nam tudi takoj hiti zaviti vrat. Bali se nismo ne vaščanov in ne duhovnov, kaj šele tovarišev učiteljev.

Z župnikom sva si bila v fari največja prijatelj vkljub temu, da sva o raznih stvarih živo debatirala, ker nisva bila vselej enakih misli. Le politike nisva rešetala, ker takrat politike — vsaj take ne, kot dandanes — ni uganjala duhovščina. Večer za večerom sem bil v župnišču, kjer smo kake dve uri tarokirali, nato skupaj molili pa šli spat. Skoraj vsak dan po šoli pa me je poiskal župnik, da sva šla na izprehod, kjer se je razpletal med nama pogovor o najrazličnejših stvareh. Jaz sem spoštoval njega in on je cenil mene ter dvigal moj ugled, kjer je le mogel.